

POSUDEK Oponenta PÍSEMNÉ DISERTAČNÍ PRÁCE

Název práce: Eduard Borovanský
Autor/ka práce: Petra Žikovská
Studijní program: Taneční umění, Taneční věda
Typ studijního programu: doktorský

Vymezení cíle a jeho naplnění:

Cílem práce bylo, dle slov autorky v úvodu, „na základě studia domácích i zahraničních archivních pramenů, odborné literatury a informací získaných rozhovory s žijícími pamětníky analyzovat význam Eduarda Borovanského pro vývoj australského baletního umění v širších souvislostech.“ Autorka chtěla zodpovědět otázky nakolik byl přínos EB zásadní pro rozvoj umění v Austrálii a pro vznik Australského národního baletu, jaký byl význam EB pro zvýšení povědomí veřejnosti o baletním umění a jaký byl jeho přínos jako choreografa a tanečníka.

Na základě studia zmíněných pramenů a literatury a sběru dat z rozhovorů se autorce podařilo cíle naplnit. Na pozadí bouřlivé a dvěma válkami poznamenané doby, v níž EB žil a tvořil (1902–1959), představila jeho osobnost velmi plasticky a celistvě, a to po stránce profesní i osobní. Přiblížila nám ho jako ambiciózního, cílevědomého a pracovitého vizionáře, všestranného divadelníka s talentem nejen uměleckým, ale i obchodním. Jako přísného až pedantského profesionála, který ale nikdy nebyl lhostejný k problémům svých kolegů a tanečníků. Jeho pozici významného baletního umělce – interpreta, pedagoga i choreografa – doložila autorka řadou ohlasů v tisku a zevrubným přehledem převzatého i autorského repertoáru, který v průběhu let s různými soubory nastudoval. O významu EB pro rozvoj baletního umění v Austrálii svědčí podrobné zpracování jeho dvacetileté činnosti s vlastním souborem před vznikem Australského národního baletu. Toho se EB bohužel nedožil, došlo k němu tři roky po jeho smrti. Není však pochyb, že o něj po celou svou australskou éru usiloval, o čemž svědčí jeho neutuchající snaha o získání státních dotací pro kontinuální činnost baletního souboru se stálým platem pro tanečnický.

Aktuálnost tématu a relevance zvolené metodologie:

Aktuálnost tématu zmiňuje v předmluvě sama autorka. Překvapilo mě, píše, „jak moc je téma osobnosti Eduarda Borovanského v Austrálii živé a že jeho dílo a zejména pak jeho význam pro

vznik Australského národního baletu vyvolává dodnes vášnivé debaty mezi australskou taneční veřejností.“ Ráda bych se v závěru autorky zeptala, zda ona sama zmíněnou debatu zažila, kde a s kým, případně z čeho usuzuje, že se takové debaty odehrávají.

Zvolenou metodologii považuji za vhodnou. Práce s historickými prameny a odbornou literaturou dala autorce informační základ, který doplnila poznatky z rozhovorů s pamětníky.

Odborný přínos, původnost práce a její případné využití v praxi:

Z předkládané práce vyplývá, že význam osobnosti Eduarda Borovanského je značný, jeho postavení v tehdejší světové baletní elitě nesporné a přínos pro rozvoj baletního umění v Austrálii evidentní. Obdivuhodná je jeho zakladatelská a formativní práce jako Čecha v cizí zemi. Zpracování jeho lidského a profesního osudu je záslužným zasazením pomyslného kousku skla do mozaiky českého i světového baletního umění. Práce je uceleným zdrojem informací o působení Českého umělce v zahraničí, současně znamená cenné zmapování situace baletního umění v Austrálii před vznikem Australského národního baletu.

Logická stavba a členění práce:

Členění práce (do dvanácti hlavních kapitol, některých dále do podkapitol) se mi zdá v podstatě logické. Autorka postupovala chronologicky, od obecných informací ke konkrétním a ze získaných dat vyvodila příslušné závěry.

Domnívám se, že některým kapitolám by prospělo rozdělení na podkapitoly, neboť v současné podobě jejich obsah poněkud splývá. Mám na mysli například kapitolu 7, která je oproti jiným jednodušší a nepřehledná – pojednává o několika místech působení EB, ale také o existenci „konkurenčního“ souboru Helene Kirsovové. Totéž se týká kapitol 8 a 9, jejichž obsah se trochu nepřehledně prolíná a překrývá a obsahuje mnoho témat – působení souboru EB pod producentskou společností J. C. Williamsona, jednotlivé zájezdy a hostování, zároveň líčí obecnou situaci poválečné Austrálie ve společnosti i v baletu. Textu by v těchto kapitolách prospělo lepší členění – chronologicky dle sezón například.

Obsah na začátku práce bych doporučila pro lepší přehlednost graficky upravit, například podkapitoly odsadit a dle stejné úrovně zarovnat pod sebe.

Formální úprava a náležitosti práce včetně jejího rozsahu:

Formální úpravu a rozsah práce hodnotím jako dostatečné. Více péče by si možná zasloužila příloha č. 1 – chronologický přehled sezón, obrazová příloha by mohla být, vzhledem ke zmiňovanému přístupu k pozůstalostem, obsáhlejší.

Co autorce po formální stránce uniklo, je jednotný font číslování poznámek pod čarou (používání indexu), jednotné užívání kurzívy, a to jak v textu, tak v poznámkovém aparátu (tedy její užití v citacích, v názvech děl a periodik; chybně je kurzívou často index za citací či názvem díla, název souboru či divadla), dále dodržování psaní dlouhé pomlčky při vyjádření rozsahu (zejména v letopočtech) a užití jednoduchých uvozovek uvnitř dvojitých.

Práce s informačními zdroji:

Práci s informačními zdroji hodnotím jako adekvátní. Přestože autorka v úvodu vysvětluje, že „pro historické účely práce bylo účelnější rozptýlit rozhovory s pamětníky do různých kapitol,“ dle mého názoru by bylo zajímavé alespoň některé z nich ocitovat v plném znění. Práce by tím získala na autenticitě; čtenářům a badatelům by mohl originální text zprostředkovat další rozměr poznání – tématu i respondentů – a vzbudit tak zájem a inspiraci k dalšímu studiu a výzkumu.

Jazyková a terminologická úroveň:

Práce má po lingvistické i stylistické stránce vysokou úroveň. Je psána kultivovaně, precizně a čtivě, přechody do citací jsou plynulé a text působí koherentně. Autorka má cit pro jazyk, obratně formuluje své myšlenky a chyby v interpunkci se objevují jen velmi zřídka. Občas chybí písmeno, předložka či mezera (například za tečkou), objevuje se záměna s/z, nejednotné psaní dat (slovy/číslovkou) apod., s ohledem na rozsah práce však v zanedbatelném množství případů. Vytkla bych možná nadužívání slovního spojení „jednalo se o“.

Terminologii užívá autorka jednotně tak, jak ji vymezila v úvodu práce.

Celkové/vlastní shrnutí hodnotitele:

Práci hodnotím celkově jako velmi zdařilou a přínosnou.

Otázky a náměty k diskuzi při obhajobě:

1. Jakou podobu má dnes odkaz Eduarda Borovanského v australském baletním umění? Kde a jak se projevuje, že, jak píše autorka, je „téma osobnosti Eduarda Borovanského v Austrálii živé“? Z jakého důvodu, kde a mezi kým probíhají debaty o významu EB pro vznik Australského národního baletu? Vyvolal je autorčin zájem? Nebo probíhají mezi pamětníky nezávisle na zájmu zvenčí?
2. Otevřelo osobní setkání s pamětníky nějaké další zajímavé téma k bádání?
3. Mohli bychom dohledat jméno EB v učebnicích/skriptech dějin tance na australských tanečních školách?
4. Uskutečnilo se od roku 1980 nějaké další přestavení k poctě EB?
5. Program k představení z roku 1980 se nachází v soukromé sbírce autorky. Jak se to stalo?
6. Poznámka 137 na straně 55 – datum 24. února 1926 – pravděpodobně 1935?
7. Osobnost ženy Eduarda Borovanského Xenie. Z práce vyplývá, že byla nejen výbornou tanečnicí, ale především významnou taneční pedagožkou, která vychovala řadu tanečníků souboru EB. Jako jediná žena EB a zároveň jeho spolupracovnice by si možná zasloužila v práci větší prostor (případně i fotografii v příloze). Je doceněn její vliv na taneční školství v Austrálii? Svého muže přežila o 26 let – jaký byl její osud a činnost po jeho smrti? Existuje o její osobě nějaký dochovaný materiál?
8. Na základě znalosti osobnostních i profesních rysů Eduarda Borovanského, jeho vizí, směřování, choreografického potenciálu – jak by se podle autorky, čistě hypoteticky, odvíjela kariéra EB, kdyby se v roce 1938 nerozhodl zůstat v Austrálii?

Doporučení práce k obhajobě: ANO

Datum vypracování posudku: 31. 8. 2023

Karolína Bulínová

31. 8. 2023

